

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 6092/10

לפני: כבוד השופט ס' גובראן
כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט א' שהם

המערער: פלוני

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי מרכז בפתח-תקוה מיום 18.7.10 בתפ"ח [15043-06-09](#) [פורסם בנבו] שניתן על ידי כבוד השופטים: מ' פינקלשטיין, ל' ברודי ופרופ' ע' גרוסקופף

תאריך הישיבה: כ"ב בתמוז התשע"ב (12.7.2012)

בשם המערער: עו"ד ניל סיימון

בשם המשיבה: עו"ד ד"ר אוהד גורדון

בשם שירות המבחן: גב' ברכה וייס

ספרות:

[לימור עציוני, גילוי עריות - ההיבט המשפטי של התופעה מנקודת מבטן של נשים בגירות קרבנות בילדות \(תשס"ט\)](#)

כתבי עת:

[לימור עציוני, "האם פסיכולוגיה יכולה לשמש", שערי משפט, כרך ה \(תש"ע\) 71](#)

מיני-רציו:

* ביהמ"ש דחה ערעור על חומרת העונש, שהטענה המשמעותית שהועלתה בו, עניינה בחלוף הזמן (כ- 20 שנה) מביצוע העבירות – עבירות מין בשלוש אחייניותיו הקטינות. נפסק כי כאשר מדובר בעבירות בהן הקרבן נחשף לחוויות טראומטיות ואלימות, כדוגמת תקיפה מינית, יש לשיקולי הרתעה משקל

משמעותי ביותר לעניין העונש. בפגיעה כה משמעותית בקרבנות העבירה ובנסיבות כה חמורות, הרי שאין לחלוף הזמן משקל משמעותי.

* עונשין – ענישה – מדיניות ענישה: התערבות ערכאת ערעור GUB

* עונשין – ענישה – מדיניות ענישה: שיקולים

* עונשין – ענישה – מדיניות ענישה: שיקולים לחומרה

* עונשין – ענישה – מדיניות ענישה: שיקולים לקולה

* עונשין – ענישה – מדיניות ענישה: עבירות מין

* עונשין – ענישה – מדיניות ענישה: עבירות אלימות

ערעור על גזר דינו של ביהמ"ש המחוזי מרכז. המערער הורשע ביום 17.11.2009 לנוכח הודאתו במסגרת הסדר טיעון, בביצוע מספר רב של עבירות מין בשלוש אחייניותיו הקטינות בין השנים 1991-1986. ביום 18.7.2010, הטיל ביהמ"ש המחוזי על המערער עונש של 16 שנות מאסר בפועל; 12 חודשי מאסר על תנאי; ופיצוי למתלוננות. המערער מלין על המשקל הנמוך שנתן ביהמ"ש המחוזי לשיקולים לקולה. טענתו המשמעותית ביותר של המערער, לגישת ביהמ"ש העליון, היא הטענה בדבר חלוף הזמן.

ביהמ"ש העליון (מפי השופט ס' ג'ובראן, בהסכמת השופטים י' עמית וא' שהם) דחה את הערעור מהטעמים הבאים:

ראשית, המקרה דנן אינו מצדיק התערבות ערכאת ערעור, וזאת משלא נמצא כי העונש שהוטל על המערער חורג ממדיניות הענישה המקובלת ביחס לסוג העבירות שבהן הורשע והנסיבות החמורות שאפפו את ביצועו.

למעלה מן הצורך גם לגופו של עניין אין לקבל את הערעור. ייתכן שבנסיבות אחרות היה בחלוף הזמן – כ-20 שנה – שבמהלכו לא נעברו עבירות נוספות כדי להביא להקלה מסוימת בעונשו של נאשם. אך נסיבות המקרה דנן אינן כאלה. כאשר מדובר בעבירות בהן הקרבן נחשף לחוויות טראומטיות ואלימות, כדוגמת תקיפה מינית, יש לשיקולי הרתעה משקל משמעותי ביותר לעניין העונש. בפגיעה כה משמעותית בקרבנות העבירה ובנסיבות כה חמורות, הרי שאין לחלוף הזמן משקל משמעותי.

השופט י' עמית: בשל החומרה היתרה שמייחס המחוקק לעבירות מין בקטינים, ובעיקר עבירות מין במשפחה, נעשו במהלך השנים תיקונים מהותיים בדין הפלילי ובדין ההתיישנות המבטאים את הקונצנזוס החברתי כי בעבירות כגון דא "עבר זמנו לא בטל קרבנו", בשל ההשלכות הקשות של העבירה על הקורבן.

עם זאת, בבואנו למוד לעברייני את עונשו גם בעבירות כגון דא, יש ליתן משקל לגילו של הנאשם בעת ביצוע העבירה, לחלוף הזמן, לתמורות בחייו של הנאשם (כגון אם הקים במהלך השנים שחלפו משפחה), התנהגותו במהלך השנים, התנהלותו לאחר חשיפת העבירה (כגון הודאה ש"חסכה" העדת קרבן העבירה), חרטה כנה מצידו, ומסוכנותו על פי הערכת מסוכנות. במקרה דנן, לאחר התלבטות – שמקורה בכך שחלפו כעשרים שנה ממועד ביצוע העבירות, המערער לא נסתבך בעבירות נוספות, המתלוננות לא נאלצו להעיד בביהמ"ש ומסוכנותו הוערכה כנמוכה – סבור השופט עמית, כי חלוף הזמן לא הביא את המערער להימצא "במקום אחר", באופן המצדיק הקלה נוספת בעונשו. זאת לנוכח

תסקיר שירות המבחן ממנו עולה כי המערער ניסה לגמד ולמזער את חומרת המעשים והתמקד בהאשמת המתלוננות ולא הפנים וניחם על מעשיו.

פסק-דין

השופט ס' ג'ובראן:

לפנינו ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי מרכז (בתפ"ח 15043-06-09, [פורסם בנבו] כבוד השופטים מ' פינקלשטיין, ל' ברודי ו-פרופ' עופר גרוסקופף) מיום 18.7.2010, שבמסגרתו נגזרו על המערער, בין היתר, 16 שנות מאסר בפועל.

נגד המערער הוגש כתב אישום מתוקן (להלן: כתב האישום) המונה שישה סעיפי אישום, שבהם מיוחס לו ביצוע מספר רב של עבירות מין בין השנים 1986-1991 בשלוש אחיינותיו הקטונות (להלן: המתלוננות; למען הנוחות ומטעמי צנעת הפרט, אתייחס למתלוננות באופן פרטני כמתלוננת 1, 2 ו-3). במסגרת סעיף האישום הראשון שמתייחס למעשים שביצע המערער במתלוננת 1 במהלך התקופה שבין השנים 1990-1986, מיוחסת למערער עבירה של מעשה מגונה בקטין (ביחס לשנים 1986-1988) לפי [סעיף 356 לחוק העונשין](#), התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין), כנוסחו בשנת 1977 ועבירה של תקיפה מינית באדם שטרם מלאו לו שש עשרה (ביחס לשנים 1988-1990), לפי [סעיף 348\(ב\) לחוק העונשין](#), לפי נוסחו בתיקון 22, התשמ"ח-1988 (להלן: תיקון 22). בסעיף האישום השני המתייחס אף הוא למעשים שבוצעו במתלוננת 1 במהלך שנת 1987, מיוחס למערער ביצוע שתי עבירות של בעילת קטינה שטרם מלאו לה שש עשרה שנה, לפי [סעיף 347\(ב\) לחוק העונשין](#), כנוסחו בשנת 1977.

סעיף האישום השלישי מתייחס למעשים שבוצעו בין השנים 1986-1991 במתלוננת 2, ובמסגרתו הואשם המערער בעבירה של מעשה מגונה בקטין (ביחס לשנים 1986-1988), לפי [סעיף 356 לחוק העונשין](#) כנוסחו בשנת 1977; עבירה של תקיפה מינית באדם שטרם מלאו לו שש עשרה (ביחס לשנים 1988-1990), לפי [סעיף 348\(ב\) לחוק העונשין](#) כנוסחו בתיקון 22; ועבירה של מעשה מגונה באדם שטרם מלאו לו ארבע עשרה (ביחס לשנים 1990-1991) לפי [סעיף 348\(א\) בנסיבות סעיף 345\(א\)\(3\) לחוק העונשין](#), כנוסחו בתיקון 30, התש"ן-1990 (להלן: תיקון 30). סעיף האישום הרביעי מתייחס למעשים שבוצעו במתלוננת 2 במהלך השנים 1990-1991, ובמסגרתו הואשם המערער בעבירות של תקיפה מינית באדם שטרם מלאו לו שש עשרה (בתקופה שקדמה לאוגוסט 1990), לפי [סעיף 348\(ב\) לחוק העונשין](#) כנוסחו בתיקון 22; ניסיון

אונס לפי [סעיף 345\(א\)3](#) לחוק העונשין, כנוסחו בתיקון 22, בצירוף [סעיף 32\(4\)](#) לחוק העונשין, כנוסחו בשנת 1977; אינוס בן משפחה שטרם מלאו לו ארבע עשרה (ביחס לתקופה שלאחר אוגוסט 1990 ועד לשנת 1991), לפי [סעיף 351\(א\)](#) לחוק העונשין בנסיבות [סעיף 345\(א\)3](#), כנוסחו בתיקון 30.

במסגרת סעיף האישום החמישי, הנוגע למעשים שבוצעו במתלוננת 2 והמתלוננת 3 בשנת 1990, מיוחס למערער ביצוע עבירה של מעשה מגונה בפומבי באדם שטרם מלאו לו שש עשרה לפי [סעיף 349 לחוק העונשין](#) בנסיבות [סעיף 351\(ד\)](#) לחוק, כנוסחו בתיקון 30. סעיף האישום השישי והאחרון מתייחס למעשים שביצע המערער במתלוננת 3 במהלך התקופה שבין השנים 1988-1989, ובמסגרתו מיוחסת לו עבירה של תקיפה מינית באדם שטרם מלאו לו שש עשרה, לפי [סעיף 348\(ב\)](#) לחוק העונשין, לפי נוסחו בתיקון 22.

ביום 17.11.2009 הורשע המערער, וזאת לנוכח הודאתו במסגרת הסדר טיעון. בית המשפט הורה לשירות המבחן להכין תסקיר בעניינו של המערער. תסקיר כאמור הוגש, ובמסגרתו צוין כי אין בידי שירות המבחן להמליץ על מסגרת טיפולית בעניינו של המערער. בנוסף, התבקשה חוות דעת מטעם המרכז להערכת מסוכנות ביחס למסוכנותו המינית של המערער, ואף זו הוגשה ובה הוערכה מסוכנותו המינית כנמוכה. כמו כן, הוגשו תסקירי נפגעות עבירה ביחס לשלוש המתלוננות. בנוסף, הוגשה לבית המשפט המחוזי חוות דעת מטעם ההגנה שנערכה על ידי מר אלון מרגלית, עובד סוציאלי ופסיכותרפיסט, ובה הומלץ לשלב את המערער בטיפול דו שלבי: בשלב הראשון במסגרת קבוצה פסיכו חינוכית ובשלב השני במסגרת טיפול ייעודי לעברייני מין.

ביום 18.7.2010, הטיל בית המשפט המחוזי על המערער עונש של 16 שנות מאסר בפועל החל מיום מעצרו; 12 חודשי מאסר על תנאי למשך שנתיים מיום שחרורו; פיצוי בסך 30,000 ש"ח לכל אחת מהמתלוננות 1 ו-2, ופיצוי בסך 10,000 ש"ח למתלוננת 3. לאחר העמדת חומרת העבירה, הנזק שנגרם למתלוננות, הימנעות המערער מנטילת אחריות מלאה על מעשיו והיעדר המלצה טיפולית בעניינו כשיקולים לחומרה, אל מול הודאתו של המערער, חלוף הזמן מאז ביצוע העבירות, היעדר עבר פלילי ונסיבות אישיות-משפחתיות ייחודיות כשיקולים לקולה, הגיע בית המשפט לכלל מסקנה כי נדרש עונש מאסר ממושך, ואף סבר כי אלמלא השיקולים לקולה היה שוקל לאמץ את העונש שהוצע על ידי המשיבה (20 שנות מאסר).

מכאן הערעור שלפנינו.

המערער מלין על המשקל הנמוך שנתן בית המשפט המחוזי לשקולים לקולה. כך, אליבא דמערער, היה ראוי לתת משקל גבוה יותר לחלוף הזמן מעת ביצוע העבירות מושא כתב האישום, קרי 20 שנים שבמהלכן לא ביצע שום עבירה. עוד הוא מדגיש כי מסוכנותו הוערכה כנמוכה. יתרה מזאת, נטען כי כפי שעלה בהערכת המסוכנות, הוא מתקשה להביע אמפתיה, ולטענתו מדובר בעניין אישיתי הנובע מנסיבות חייו ולא היעדר אמפתיה בשל יחסו למתלוננות. עוד טוען המערער כי היה על בית המשפט להפנותו למסגרת טיפולית בטרם גזר את עונשו. לבסוף הוא טוען כי הוטל עליו עונש חמור, וזאת תוך התעלמות מנסיבות ששקילתן הייתה מביאה להקלה עמו.

המשיבה מבקשת כי נדחה את הערעור. לטענתה, בית המשפט המחוזי נתן משקל הולם לשיקולים לקולה. עוד מדגישה המשיבה כי חלוף הזמן אינו נתון משמעותי במקרה דנן, וזאת לנוכח האלמנט של הניצול שליווה את ביצוע העבירות במתלוננות והנזק שנגרם להן.

לאחר עיון בגזר דינו של בית המשפט המחוזי, בהודעת הערעור ובנספחיה, ולאחר שמיעת טיעוני הצדדים, הגעתי למסקנה כי דין הערעור להידחות.

מן המפורסמות היא כי ערכאת הערעור תתערב בחומרת העונש שהוטל על ידי הערכאה הדיונית רק במקרים שבהם ניכרת סטייה ברורה ממדיניות הענישה הראויה (ראו למשל: [ע"פ 9097/05](#) מדינת ישראל נ' ורשילובסקי (פורסם בנבו), 3.7.2006); [ע"פ 1242/97](#) גרינברג נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו), 3.2.1998; [ע"פ 3091/08](#) טרייגר נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו), 29.1.2009, בפסקה 11)). לדידי, המקרה שלפנינו אינו מצדיק את התערבותנו, וזאת משלא מצאתי כי העונש שהוטל על המערער חורג ממדיניות הענישה המקובלת ביחס לסוג העבירות שבהן הורשע והנסיבות החמורות שאפפו את ביצוען.

למעלה מן הצורך נציין כי גם לגופו של עניין אין לקבל את הערעור. טענתו המשמעותית ביותר של המערער, לדידי, היא הטענה בדבר חלוף הזמן. אכן, עשרים שנים עברו מעת ביצוע העבירות מושא כתב האישום המתוקן שבהן הורשע המערער. ייתכן שבנסיבות אחרות היה בחלוף הזמן שבמהלכו לא נעברו עבירות נוספות כדי להביא להקלה מסוימת בעונשו של נאשם. נסיבות המקרה שלפנינו אינן כאלה.

המתלוננות, ובייחוד המתלוננת 1 והמתלוננת 2, עודן נושאות עמן את הנזקים שנגרמו כתוצאה מהמעשים שביצע בהן המערער, כך עולה מהתסקירים שהוכנו בעניינן. אומנם עבירות מין מסכות נזק, פיזי ונפשי, לכלל הנפגעים והנפגעות, אך אין ספק שפגיעה מינית בגיל צעיר יש בה כדי להשפיע בצורה קשה ומקיפה יותר על אישיותו של הנפגע ועל עולמה הפנימי של הנפגעת. אל לנו לשכוח כי בשלב זה בחייו של הפרט יש למרבית החוויות שהוא נחשף להן פוטנציאל לגבש ולעצב עוד נדבך ועוד פן באישיותו המתפתחת, והדברים הם בבחינת מקל וחומר כאשר החשיפה היא לחוויות טראומטיות ואלימות, כדוגמת תקיפה מינית. במקרים כגון אלה, יש לשיקולי הרתעה משקל משמעותי ביותר לעניין העונש, והמקרה שלפנינו הוא מאותם מקרים שיש בהם הצדקה לגזור עונש חמור בעל אפקט חינוכי והרתעתי, שהרי "חברה המקפידה על שלום חבריה, ביטחונם וכבודם האנושי נדרשת לשקוד על מניעת ביצועם של מעשים שיש בהם פגיעה כה קשה בערך האדם כאדם, תחילה דרך חינוך בניה ובנותיה וקביעת האיסורים ההולמים, ובמקרים שבהם החינוך נכשל והאיסור לא כובד, אזי דרך מערכת אכיפת החוק והענשת החוטאים" (ע"פ 3163/11 פילאלי נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו), 24.4.2012)). מכאן, שכאשר לפנינו פגיעה כה משמעותית בקרבנות העבירה ובנסיבות כה חמורות, הרי שאין לחלוף הזמן משקל משמעותי.

אשר על כן, לו תישמע דעתי דין הערעור להידחות.

ש ו פ ט

השופט י' עמית:

אני מסכים.

1. העבירות נשוא הערעור שלפנינו בוצעו בין השנים 1986 – 1991 והמערער הועמד לדין בשנת 2009, כחלוף 18 – 23 שנים מעת ביצוע העבירות. בשל החומרה היתרה שמייחס המחוקק לעבירות מין בקטינים, ובעיקר עבירות מין במשפחה, נעשו במהלך השנים תיקונים מהותיים בדין הפלילי ובדין ההתיישנות. זאת, באשר הרציונלים שבבסיס מוסד ההתיישנות בדין הפלילי כמו שיכחה, מחילה, יציבות חברתית, התפוגגות הענין הציבורי בהעמדה לדין פלילי, זכותו של מבצע העבירה לסיום מהיר של ההליך הפלילי, קושי בבירור האמת נוכח אובדן ראיות ועמעום הזכרון עם חלוף הזמן, ודרבון הרשויות המופקדות על המלחמה בעבריינות – כל אלה, כוחם מוחלש כאשר בעבירות כגון דא עסקינן (על הרציונלים שבבסיס הארכת תקופת

ההתיישנות בעבירות מין במשפחה עמדתי בהרחבה בע"פ 5582/09 פלוני נ' מדינת ישראל פסקאות 93-100 (פורסם בנבו, 20.10.2010) והקורא מוזמן לעיין שם). נוכח המיוחדות של עבירות המין בקטינים היו אף שהציעו לבטל כליל את מחסום ההתיישנות כך שלקורבן יינתן יומו בבית המשפט גם בחלוף שנים (לימור [עציוני "האם פסיכולוגיה יכולה לשמש כ'מקדם הגנה' נשים בגירות קורבנות גילוי עריות בילדות כמקרה מבחן לבירור הקשר בין הפסיכולוגיה למציאות הפלילית-נזיקית"](#) שערי משפט ה 71, 110-112 (2009); לימור [עציוני גילוי עריות](#) 173-174, 219 (2009).

2. המבט של החברה מופנה אפוא בעיקרו כלפי קרבן העבירה ומכאן ההארכה המשמעותית של תקופת ההתיישנות בעבירות אלה. החברה כמו ביקשה לומר לאותם אלה שמנצלים מינית קטינים, במיוחד בני משפחה או אחראים על הקטין, כי לעבירות אלה אין סליחה, אין מחילה ואין כפרה וצלה של העבירה ירדוף אחריהם שנים רבות.

מידת התיעוב שמפגינה החברה כלפי עבירות מעין אלה, וגילוי עריות בפרט, לצד התמורה שחלה במעמד האישה בחברה המודרנית, באה לידי ביטוי בכך שהכתיבה האקדמית בנושא מתמקדת בעיקר בויקטימולוגיה, קרי, בקרבן העבירה ובהשלכות הקשות של העבירה לאורך חייו. זוית הראיה לגבי מבצע העבירה היא בעיקר בהיבט הקרימינולוגי-פסיכולוגי של הסבר התופעה, כאשר חומרת העונשים בעבירות אלה מבטאת את סלידתה של החברה מהעושה ומהמעשה.

הנה כי כן, [חוק העונשין](#) והארכת תקופת ההתיישנות מבטאים אפוא את הקונצנזוס החברתי כי בעבירות כגון דא "עבר זמנו לא בטל קרבנו", בשל ההשלכות הקשות של העבירה על הקורבן.

3. עם זאת, ולאחר שאמרנו דברים שאמרנו, אני סבור כי בבואנו למוד לעברייני את עונשו גם בעבירות כגון דא, יש ליתן משקל לגילו של הנאשם בעת ביצוע העבירה, לחלוף הזמן, לתמורות בחייו של הנאשם (כגון אם הקים במהלך השנים שחלפו משפחה), התנהגותו במהלך השנים, התנהלותו לאחר חשיפת העבירה (כגון הודאה ש"חסכה" העדת קרבן העבירה), חרטה כנה מצידו, ומסוכנותו על פי הערכת מסוכנות.

במקרה שלפנינו, התלבטתי אם אין להקל עוד יותר בעונשו של המערער, באשר חלפו כעשרים שנה ממועד ביצוע העבירות, המערער לא נסתבך בעבירות נוספות, המתלוננות לא נאלצו להעיד בבית המשפט ומסוכנותו הוערכה כנמוכה.

עם זאת, מתסקיר שירות המבחן לא עולה כי המערער אכן הפנים וניחם על מעשיו, ובפני שירות המבחן ניסה לגמד ולמזער את חומרת המעשים והתמקד בהאשמת המתלוננות. בנסיבות אלה, קשה לומר כי חלוף הזמן הביא את המערער להימצא "במקום אחר", באופן המצדיק הקלה נוספת בעונשו.

ש ו פ ט

השופט א' שהם:

אני מסכים.

ש ו פ ט

סוף דבר, דין הערעור להידחות.

ניתן היום, כ"ח בתמוז התשע"ב (18.7.2012).

ס' ג'ובראן 54678313-6092/10

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט

העותק כפוף לשינויי עריכה וניסוח. 10060920_H02.doc שצ
מרכז מידע, טל' 077-2703333 ; אתר אינטרנט, www.court.gov.il
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, תקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)